

він назвав наглядом, тобто ті, що виникають з органами прокуратури [3, с. 38], чим тільки ускладнив розуміння між «суб'єктами» та «учасниками» кримінально-виконавчих правовідносин.

У цілому ж, виходячи з проведеного аналізу наукових розробок та положень чинного кримінально-виконавчого законодавства України, слід констатувати, що до суб'єктів кримінально-виконавчих правовідносин варто віднести лише органи та установи виконання покарань, виключний перелік яких визначений в ст. 11 КВК України, та засуджених до тих чи інших кримінальних покарань (ст. 7 КВК), а до їх учасників – інших фізичних і юридичних осіб, які на законних підставах залучаються до процесу виконання-відбування покарань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гель А. П., Семаков Г. С., Яковець І. С., Кримінально-виконавче право України: навч. посібник / за ред. проф. А. Х. Степанюка. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 624 с.
2. Колесник С., Єнін Є. Сім кіл пекла пенітенціарної системи. Зеркало недели. Украина. 2018. № 1274. 21-26 груд. С. 5. <https://dt.ua/internal/sim-kil-pekla-penitenciaranoi-sistemi-333623>.
3. Кримінально-виконавче право: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / за ред. А. Х. Степанюка. Харків: Право, 2006. 256 с.
4. Кримінально-виконавче право України: підручник / О. М. Джужа, І. Г. Богатирьов, О. Г. Колб, В. В. Василевич та ін.; за заг. ред. докт. юрид. наук, проф. О. М. Джужи, О. Г. Колба: Атіка, 2010. 752 с.
5. Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18 березня 2014 року № 1629-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 29. Ст. 367.
6. Уголовно-исполнительное право: учебник / А. С. Михлин, П. Г. Пономарев, И. В. Шмаров и др.; под ред. И. В. Шмарова. Москва: Новый Юрист, 2003. 506 с.

О.Г.Колб

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального права та процесу
Національного університету «Львівська політехніка»

Марта Кухта

студентка групи ПВ-23 юридичного факультету
Інституту права, психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»

ПРО ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ПОВОДЖЕННЯ ІЗ ЗАСУДЖЕНИМИ»

Як показало вивчення змісту міжнародно-правових актів, що стосуються сфери виконання покарань, прийнявши на міжнародному рівні Мінімальні стандартні правила поведження із засудженими, Конгрес ООН не зобов'язав жодну із держав-учасників їх застосовувати «від» і «до» та не пояснив при цьому, в чому ж полягає зміст словосполучення «міжнародні стандарти».

Спробу дати відповідь на це питання дали деякі науковці, взявши за основу слово «стандарт».

У тлумачних словниках під стандартом (анг. standart – норма, зразок, мірило) розуміють зразок, модель, еталон, якому має відповідати що-небудь своїм розміром, формою, якістю, т. ін. [1, с. 546].

У більш широкому розумінні у сенсі слова «стандартний» це означає такий об'єкт (предмет, явище тощо), що позбавлені індивідуальних особливостей, своєрідності, оригінальності; є шаблонним, трафаретним [2, с. 620].

У науці кримінально-виконавчого права України, виходячи з цих методичних засад, виведено наступне поняття «міжнародні стандарти поведження із засудженими» – це прийняті на міжнародному рівні норми, принципи і рекомендації в галузі виконання покарання і діяльності органів і установ виконання покарань [5, с. 51].

У доктринальних джерелах можна зустріти й інший аналог цього поняття – «міжнародні стандарти професійної діяльності юристів», під якими слід розуміти загальні деонтологічні норма-

тиви, норми і принципи, які дозволяють, зобов'язують, забороняють, рекомендують і призначені для юристів – судді, адвоката та інших спеціалістів у галузі права – незалежно від державних меж їх професійної діяльності з метою гуманізації суспільних відносин, укріплення законності та правопорядку в кожній країні світу [4, с. 364].

Зазначені стандарти діяльності, без сумніву, мають застосовувати й прокурори, здійснюючи, зокрема, нагляд у сфері виконання покарань.

У навчальній юридичній літературі міжнародним стандартам поведження із засудженими вважають ті міжнародно-правові акти, що спрямовані на удосконалення національного законодавства і практики у сфері виконання покарань [3, с. 317].

В інших аналогічних джерелах зміст зазначеного поняття тлумачать через сутнісні елементи іншого поняття «міжнародні нормативно-правові акти у сфері виконання покарань і поведження із засудженими», під якими розуміють узагальнене (збірне) поняття, що містить у собі принципи, правила, рекомендації та норми у сфері захисту прав засуджених, які закріплені міжнародними організаціями у формі міжнародно-правових договорів, актів, резолюцій тощо.

У зарубіжній навчальній літературі або взагалі відсутнє тлумачення поняття «міжнародні стандартні методи поведження із засудженими», або його зміст роз'яснюють через сутність ознаки іншого поняття «міжнародно-правові акти поведження із засудженими», або визначають цей зміст у загальних рисах [6, с. 637].

Як з цього приводу зауважив, зокрема В. А. Уткін, в результаті міжнародного співробітництва у сфері прав людини стосовно до системи виконання покарань розробляються та застосовуються положення, які у сучасній пенітенціарній теорії називаються міжнародні стандарти поведження із засудженими [6, с. 637]. На його думку, в них сконцентований світовий досвід кримінально-виконавчої практики та гуманістичні тенденції системи виконання покарань [6, с. 637-638].

Так у цілому сформульовано теоретичні підходи, що стосуються змісту поняття «міжнародні стандартні правила поведження із засудженими», що безперечно, має практичне значення у контексті підвищення рівня правової свідомості як суб'єктів, так і учасників кримінально-виконавчих правовідносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Булько А. Н. Большой словарь иностранных слов. 35 тысяч слов. Изд. 3-е, испр., перераб. Москва: Мартин, 2010. 704 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / укл. О. Єрошенко. Донецьк: ТОВ «Глорія Трейд», 2012. 864 с. Горшкова Н.А. Нарушение деятельности учреждений обеспечивающих изоляцию от общества: уголовно-правовое исследование: монография / под ред. А.И. Чугаева. Москва: Проспект, 2013. 152 с.
3. Кримінально-виконавче право України: підручник / О. М. Джужа, І. Г. Богатирьов, О. Г. Колб, В. В. Василевич та ін.; за заг. ред. докт. юрид. наук, проф. О. М. Джужи, О. Г. Колба: Атіка, 2010. 752 с.
4. Міжнародна поліцейська енциклопедія: У 10 т. / Відп. ред. Ю. І. Римаренко, Я. Ю. Кондратьєв, В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко. Київ: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. Т. 1: Теоретико-методологічні та концептуальні засади поліцейського права та поліцейської деонтології. 1231 с.
5. Степанюк А. Х., Яковець І. С. Втілення міжнародних стандартів у практику діяльності кримінально-виконавчої системи України: монографія. Харків: «Кроссрод», 2007. 184 с.
6. Уголовно-исполнительное право России: теория, законодательство, международные стандарты, отечественная практика конца XIX- начала XXI века: учебник для вузов / под ред. д.ю.н., проф. А. И. Зубкова. 3-е изд., перераб. и доп. Москва: Норма, 2005. 720 с.